

Dünyada birçok ülkede görüyoruz, kadınların gücü artıyor. Elbette kadınlar-erkeklerle eşit haklara ve fırsatlara sahip olmalı; bu “adaletin” gereği. Ayrıca, 21. Yüzyılda bunu daha da önemli görüyorum çünkü insanlığın sürdürülebilirliği için çok önemli hususlara ilişkin (doğayı koruma, yapay zekâ, bio-teknoloji alanındaki ilerlemeler ve artan bazı adaletsizliklerle de ilgili tüm kararlarda) kadınların “gelecek nesli muhafaza” içgüdüsüne çok ihtiyaç olacağını düşünüyorum. Bu yüzden, ülke yönetimlerinde, iş hayatında, yargıda, tüm alanlarda kadınların daha güçlü olması gerektiğini düşünüyorum.

Peki ülkemizde durum nedir? Elbette çok güzel istisnalar var, ancak genel olarak, ülkemizde cinsiyet eşitsizliğinin halen önemli bir sorun olduğunu düşünüyorum.

Dünya Ekonomik Forumu, bir “Küresel Cinsiyet Eşitliği Endeksi” hazırlıyor. Kadının ekonomiye katılımı, sağlık, eğitim, siyasi katılım dikkate alınıyor. Bu endekste en gerilerdeyiz. 2017’de, 144 ülke arasında, 131. Sıradayız. Bu konferansla da çok bağlantılı olan Birleşmiş Milletlerin Sürdürülebilir Kalkınma Hedeflerinden biri biliyorsunuz; kadın-erkek eşitliğidir. Türkiye, bu hedefler endeksinde şu an globalde 79. sırada, Kadın-erkek eşitliği kriterinde ise 122. sırada.

Çareyi bulmak için önce kadın-erkek eşitliğine inanmak ve doğru VİZYONU kurmak gerekir. Örneğin Cumhuriyetimizin kuruluşunda bu vizyon vardı, Atatürk’ün önderliğinde, ancak şu an bu yönde yapıcı bir vizyon göremiyorum. Değişim için devletimiz örnek olmalı, vizyon koymalı. Cinsiyet eşitsizliğine 4 temel açıdan değinmek isterim:

1- BİR BİREY OLARAK KADIN:

Cinsiyet eşitliğinin birinci şartı kanaatimce, kadınlarımızın da erkeklerimiz gibi birey olarak görülmesi, hayatları ile ilgili kararlarına, hayallerine saygı duyulmasıdır. Burada çok önemli bir mesele olarak karşımıza kadına şiddet çıkıyor. Zira kadına şiddet genelde bir kadın kendi kararlarını vermek istediğinde oluşuyor. Ülkemizde 2017’de 409 kadını bir yakını tarafından öldürüldü. Kadınlarımızın %36’sı hayatlarında bir dönem şiddet gördüklerini söylüyor. Kadına şiddet ülkemizde azalmıyor, tam tersine artıyor. OECD ülkeleri arasında kadına şiddet konusunda en kötü durumda ülkeyiz. Yargının, emniyetin, tüm ülke yönetiminin bu konuda “sıfır tolerans” mesajını çok net vermesi ve uygulaması gerekir.

Daha geçen gün İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu başkanı Süleyman Aslan, kadınları şiddetten

koruyan en önemli yasamız olan 6284 Sayılı Yasayı tenkit ediyordu! Bu açıklamayı dehşet içinde izledim; bu bakış açısı kadınlarımız için son derece endişe vericidir. Zaten uygulamada çok eksiklerimiz var, zaten kadınlarımızın %89 şiddet görse de hiçbir mercie başvurmuyor, başvuruların sadece %23'ü uzaklaştırma ile sonuçlanıyor. Bu tür açıklamalar kadınlarımızı daha da riske sokacak türden. Hatırlatalım: daha Ekim ayında 34 kadınımız şiddetten öldü!

2- EĞİTİMDE KADIN:

Eğitim demek; kadınlarımızın da hayallerini gerçekleştirebilmesi demektir.

Kadınlarımızın eşit ve güçlü olması için en temel konulardan biri de eğitim. Ülkemizde okuryazar olmayan nüfusun %85i kadınlar! Ve her eğitim seviyesinde kızlarımız erkeklerin gerisinde. Kızlarımıza eğitim hakkı konusunda daha büyük bir seferberlik yapılmalı. Tüm istatistikler gösteriyor ki, eğitimle, kadının ekonomik gücü [işgücüne katılımı] çok artıyor. Ekonomik güç olmadan da gerçek eşitlik mümkün değildir.

Eğitim Durumuna Göre Kadınların İşgücüne Katılımı

EĞİTİM DURUMU	İŞGÜCÜNE KATILIM ORANI
OKUR-YAZAR OLMAYAN KADINLAR	%15.2
LİSE ALTI EĞİTİMLİ KADINLAR	%27.2
LİSE MEZUNU KADINLAR	%33.6
MESLEKİ VEYA TEKNİK LİSE MEZUNU KADINLAR	%41.4
YÜKSEK ÖĐRETİM MEZUNU KADINLAR	%71.3

3- EKONOMİDE KADIN:

Birçok lke, kadınların ekonomiye daha güçlü katılmalarının önemini ve faydalarını anladı. Çok basit bir Şekilde özetlemek gerekirse, kadınları dahil etmediğinizde; %50 eksik yetenek havuzuna sahipsiniz. Bir futbol takımı düŐünün, oyuncularının yarısını oynatmıyor, baŐarılı olabilir mi?

- **İşgücünde Kadın:**

Kadınlarımızın iŐ gücüne katılım oranı %32-34 civarında. OECD'de en kötü durumdaki ülkeyiz (37. Sırada). OECD ortalaması %51,9. Dünya sıralamasında 159. Sıradayız. **zetle,** kadınlarımız ekonomiye yeterince katılmıyorlar, bunun sonucunda da yeterli ekonomik gleri

yok. Ekonomik güç olmadan da gerçek eşitlik mümkün değildir.

- Karar Alıcılarda Kadın: Şirket üst düzey yönetimlerinde:

Büyük Halka Açık Şirketlerde Yönetim Kurulu'ndaki Kadın Oranı

	Ülke	Büyük Halka Açık Şirketlerde Kadın YK Oranı (2016)
1.	İzlanda	%44
2.	Norveç	%41
3.	Fransa	%37
4.	İsveç	%36
5.	Finlandiya	%30
6.	İtalya	%30
7.	Letonya	%28
8.	Hollanda	%28
9.	Belçika	%27
10.	Danimarka	%27
17.	Türkiye	%12
OECD Ortalama		%20
AB Ortalama		<u>%23</u>

Şirket yönetimlerinde; özellikle belli bir büyüklükteki şirketlerde (örneğin 50 çalışandan fazla olan şirketlerde), üst yönetimde kadın kotası var. Örneğin Fransa, Norveç, Avusturya, Danimarka vb. bu yönde yasalar var. Bu kotalar genelde %30-40 arası değişiyor. Kotalar hem yasalarda var, hem de şirketlerin ve iş dünyasının STK'larında Kurumsal Yönetim / İyi yönetim ilkelerinde var. Halka açık şirketlerde üst yönetimde "adil temsil" yoksa şirket ayrıntılı izahat vermeli. Özetle: şeffaflık, iyi yönetim ve denetim var.

- Maaşta Cinsiyet eşitsizliği

Maaşlarda hakkaniyetin denetimi var birçok Avrupa ülkesinde. Hala tam eşitlik olmasa da, en azından bu konuda önemli ilerlemeler sağlanıyor şeffaflık ve denetim sayesinde.

- **21.Yüzyılın Kilit Sektörlerinde Kadın:**

1. Yüzyılda söz ve güç sahibi olmak istiyorlarsa, kadınlar mutlaka ileri teknoloji alanlarına dahil olmalılar. 4. Sanayi Devrimi ile dünya teknolojiye sahip toplumlar ve sahip olmayan toplumlar olarak ayrılacaktır ve uçurum açılacaktır. Ayrıca, maaş eşitsizliğin önemli bir sebeplerinden biri de kadınların yüksek gelir getirici STEM alanlarında olmamaları (AB, BM raporları, Melinda Gates vakfı tespitleri hepsi bu konuda hemfikir).

STEM'in önemi. STEM'de genel olarak Bakanlığımızın yeterli vizyonu yok (Fen Liseleri diğer tür liselerin onda biri değil bütçesi, AR-GE bütçesi yok denecek kadar az). Ama durum kadınlarımız için daha da sorunlu (ve bu sadece Türkiye'de değil); Kadınlar STEM alanlarında çok azınlıktalar. Örneğin, mühendisliğin kilit dallarında:

Türkiye’de Kadın Mühendislerin Oranı

	Kadın Sayısı	Toplam	Kadınların yüzdelik oranı
Bilgisayar Mühendisleri	1173	5021	%23.4
Elektrik Mühendisleri	5603	53.222	%10.5
Fizik Mühendisleri	547	1977	%27.6
Kimya Mühendisleri	8567	22.146	%38.7
Makine Mühendisleri	9462	103.700	%9.1
Toplam	25.352	186.066	%13.6

*Tablo oluşturulurken 31 Aralık 2017 tarihli Türkiye Mühendis ve Mimar Odaları Birliği’ne kayıtlı üye verileri esas alınmıştır.

Bunun sebepleri ve çözüm önerileri:

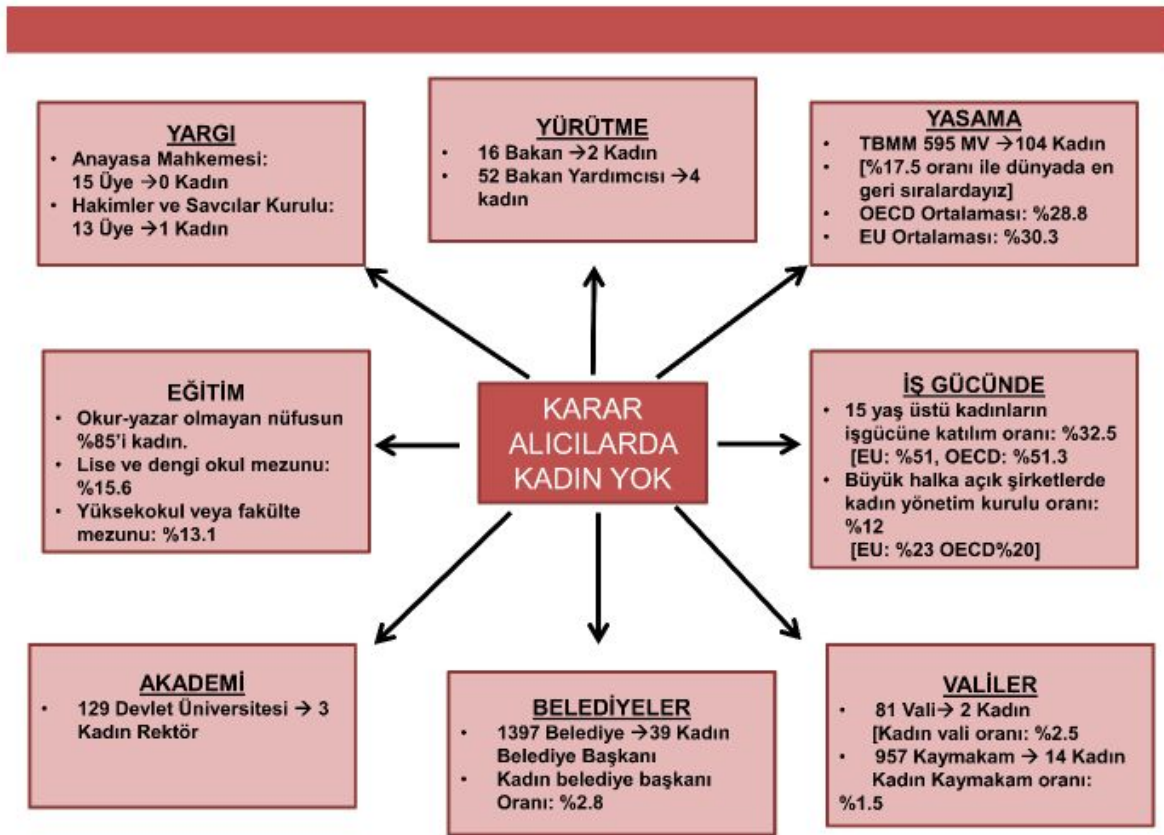
“Süre gelen stereo-tipler, öğrenilmiş çaresizlikler ve bazen uygun olmayan iş-hayat dengesi politikaları”.

İş alanlarındaki ayrımcılık ile mücadele etmek gerekir: Tüm raporların vardığı sonuç bunun çok erken yaşta yapılması gerektiği gerçeği. Özetle, küçük kızlarımıza bilgisayar mühendisi olabilirsin mesajı ana okulda en geç ilkokulda verilmeli; rol modeller, pop kültür, kitaplar, filimler, yarışmalar vs. ile. Genç yaşta kızlarımıza: Sen de yapabilirsin! Mesajını vermeliyiz mutlaka. Kızlarımıza kendilerine güvenmeyi öğretmeliyiz.

Ayrıca, iş-hayat dengesine imkan veren – ancak gerçekçi ve uygulanabilir olan – politikalar da

gerekli.

4-ÜLKE YÖNETİMİNDE/KARAR ALICILARDA KADIN:

Kadınların ülke yönetimindeki güçlerine bakarsak: Bu konuda da ülkemizde durum maalesef iç açıcı değil.

Dünya Parlamentoları Birliğinin parlamentolardaki kadın oranı sıralamasında, Türkiye 193 ülke arasında 133. Sırada. Son seçimlerle birlikte; Meclis'te kadın oranımız %17,5. Oysa

Avrupa'da artık bu ortalama %30'lar civarı, birçok ülkede ise yarı yarıya neredeyse.

1935'te Atatürk'ün büyük vizyonu sayesinde; 17 Kadın MV ile dünya lideriydik: ABD Kongre'de 8, İngiltere'de 9 kadın parlamenter. Fransa'da kadınların daha seçilme hakları yoktu.. Şimdi dünya ilerledi biz de dünyada en geri sıralara düştük.

17 Bakanımızın sadece 2si kadın, 52 bakan yardımcısından sadece 4ü kadın, 81 validen 2si kadın, 1397 belediye başkanından 39u kadın. Oysa yine Avrupa'da artık birçok kabinede eşit oranda kadın ve erkek var. Bir ülkenin yöneticileri tüm ülkeye örnek olmalılar; doğru vizyonu kurmalılar.

Yargıya baktığımızda (o da ülke yönetiminin önemli bir Erki); geçen Temmuz ayında, HSK, Yargıtay'a (yani üst yargıya) 100 yeni üye atadı. Bu 100 üyeden kaç kadındı sizce? 1 üye. Yani %1i! AYM'de kadın yok, HSK'da 13 üye arasında sadece 1 kadın var!

Bu doğru bir istikamet değil. HSK gibi önemli bir organın, doğru vizyonu çizmesi, örnek olması gerekir.

Genç nesilleri yetiştiren üniversitelerde duruma bakalım; 129 Devlet üniversitesinde sadece 3 kadın rektör var!

Ülkemizde kadının güç kazanması için karar alıcılarda (ülke yönetiminde) daha fazla kadın olmalı. Ancak maalesef, ülkemizde kadının hak ettiği gücü yok! Bir zamanlar, büyük Atatürk'ün engin vizyonu sayesinde, Avrupa'nın bile önünde olan Türkiye (oy hakkı, medeni kanun vs.) artık bırakın Avrupa'yı, dünyada bile çok geri sıralardayız. Bu gidişatı düzeltmemiz gerekiyor.

Bunun için vizyon kurulması şart. Avrupa'nın neredeyse her ülkesinde, siyasi katılımında kadınlar için kotalar var. Bu kotalar ya siyasi partilerin tüzüklerinde yer alıyor veya kanunlarda. Ancak son derece etkin şekilde uygulanıyor. "Kota" konusu hep çok tartışma yaratıyor, biliyorum. Benim her konuya yaklaşımım genelde serbesti/özgürlük tarafındadır, bu yüzden "kota" fikrine ben de eskiden şüpheyle yaklaşıyordum. Ancak daha sonra gerektiğine ikna oldum. Kotayı uygulayan her ülkede, çok hızlı şekilde sonuç verdiğini görüyorsunuz.

Kota Meselesi ve Parlamento'daki Kadın Yüzdesi

Türkiye	Kanunlarda kadın kotası yok. Sadece bazı siyasi parti tüzüklerinde kota mevcut.	%17.5
İsveç	Siyasi parti tuzuklerinde zorunlu kota mevcut.	%43.6
Norveç	Siyasi parti tuzuklerinde zorunlu kota mevcut.	%40
İspanya	Kanunda zorunlu kadın kotasi var.	%39
Belçika	Kanunda zorunlu kadın kotasi var.	%38
Hollanda	Siyasi parti tüzüklerinde zorunlu kota mevcut.	%38
Almanya	Siyasi parti tüzüklerinde zorunlu kota mevcut.	%31
Slovenya	Kanunda zorunlu kadın kotasi var.	%37
Portekiz	Kanunda zorunlu kadın kotasi var.	%35
İsviçre	Siyasi parti tüzüklerinde zorunlu kota mevcut.	%32
Avusturya	Siyasi parti tüzüklerinde zorunlu kota mevcut.	%31
Polonya	Kanunda zorunlu kadın kotasi var.	%28

Örneğin, Almanya'da ilk kotalar 1987'lerde uygulanmaya başlanmış. O zaman kadınların Budenstag/Parlamento'da oranı; sadece %15. Kotadan sonraki her seçimde yükseliyor; %26, %31, %36,5, şu an yine %31, ve çok güçlü bir kadın başbakan.. Fransa, Belçika, Slovenya, ve birçok başka ülkede aynı gelişim görünüyor. Bu yüzden; Kota değişimi başlatmak için gerekiyor. Sonrasında zaten toplum bu fikri benimsiyor ve kendiliğinden bu yönde geliyor. Şu an ülkemizde, hem Meclis'te hem bakanlıklarda; %30 kadın kotası olması gerektiğini düşünüyorum.

Son olarak, genel bir tespitim: Dayanışma çok önemli. Gücü olan kadınlarımız mutlaka diğer kadınlara destek olmalı. Bu çok önemli. Biz büro olarak bunu yapmaya gayret ediyoruz; kadın küçük girişimcilere mali destek veren bir fon için tüm hukuki işleri ücretsiz yapıyoruz, kadın dernekleri için mevzuat çalışmaları yapıyoruz vb... Gelecekte de ne kadar yapabilirsem daha fazlasını da yapmak istiyorum. Ayrıca maalesef (yapılan birçok hatadan dolayı) ekonomik olarak çok zor bir döneme giriyoruz; bize düşen daha fazla dayanışma göstermek, daha fazla

paylaşmak...

Tüm kadınlarımıza, genç kızlarımıza: Ülkemize ve dünyaya katacağınız çok şey var. Hayallerinizden vazgeçmeyin ve kendinize güvenin!

Teşekkür ederim.

Av. Ece Güner Toprak.